

ria fomentar la creació d'un agregat de quasi-sinònims integrat per algun d'aquests i algun altre com *encertador*, *encertivol*,³ *encertat*, que es complementessin amb els respectius matisos.

Certes adv. 'certament' (freqüent a tota l'Edat Mitjana, des de Jaume I i Lluï fins a StVicentF, etc. = fr. *certes*, oc. ant. *certas*). *Certesa* [Lluï, i més sovint *certea* en el gran polígraf, *Cont.*, 103, 131]; *certitud* [Ausiàs]. No hi ha cap testimoni ferm de l'existència d'un adj. *certiu*, -*iva*, que hom ha cregut medieval: *certiuitat* hapax d'un doc. de la Hist. de Söller, és error de lectura evident per *certinitat* (veg. supra *certà*, -*anitat*), i també l'hapax *certiuament* que el DAG. reporta d'Eiximenis pot ser mal llegit per *certanament*. *Cerciorar* [1803, Belv.], pres del ll. tardà i b. ll. *certiorare*, que es creà per via culta en lloc del ll. clàss. *certiorem facere*, damunt el ll. *certior*, comparatiu de *certus*, amb el sentit de 'fer més cert, assegurar més'.

Acertar i derivats, que no es troben en el Princ. fins a textos de c. a l'a. 1600, i que avui usem poc ací (un poc més a Val. i les Illes; BDC xvi, 27), sentint-los en general com a variant poc castissa (exclosa DFa.), semblen ser realment formes d'imitació castellana. En lloc d'això es digué sempre en català la forma *encertar* [c. 1390, Aversó, § 908.2] avui encara sentida com a més genuïna, que ja veiem en Joanot Martorell: «levant aquest compte, que si la *encerta*, bé sta, e si la *erra*, axí com féu l'altre dia, partir-se'n ha» (§ 249; ed. Ag. III, 173); «ab la unglà à-m arrapada la cara, que si m'agués *encertat* l'ull, quant mal m'aguera fet!» (§ 218): que era ja la forma usual en el cat. dels Ss. XIII-XV ho prova el fet que del català va manllevar el sic. el seu *nzirtari* (com reconeix Rohlf, *Sitzber. Bayr. Ak.* v, 1975, 31); *encertat* «he procurat donar a alguns de sos quadros --- entre altres, no sé si *encertades*, adicions, --- lo chor d'illes mediterrànies», Verdguer, *Atl.* xviii; «lo metge veyca cada dia més *encertat* son diagnòstic primer», Noller, *Papallona*, 179; *encert* [Belv.; Lab.; tort. BDC III, 94]; *encertador*; *encertill*; *encertillar*; *encertivol*; *desencertat*; *desencert*. *Encertir* [JRoig: «de lur debat / fuy *encertit* / ---», *Spill*, 4948; *encertir-se d'una cosa*, molt usat per Fabra, ja en escrits dels anys 20]; *encertidor* eiv. «pensant que de fer d'*encertidor* no en feien pagar res, li pigà darrera; però molt enseny i sols a tret de vista, perquè ella no l'afinàs» (Castelló, *Rnd. Eiv.*, 92). *Incert*; *incertitud*.

Certar, llatínisme molt rar, hapax per 'lluitar', en un text de 1462:⁴ pres del ll. *certare* id.; el qual és només una arrel homònima de la de CERTUS (no un derivat d'aquest). *Certamen* [1803, Belv.], pres del ll. *certamen*, -*minis*, 'lluita'.

Concertar [c. 1390, en el *Torcimany* de L. d'Aversó, §§ 76, 908, 1178; S. xv]: «la batalla fou *concertada* per a l'endemà», JoMartorell (Ag. I, 56, cap. 9; també III, 221); del ll. CONCERTARE 'debatre, discutir', pròpiament 'combatre, lluitar', mot transmès (per via popular, sembla) només a les llengües ibero-romàniques i l'italià [no hi ha cap motiu per creure'l italia-

nisme a la nostra Península, com suposa AlcM], tesi ja admesa per Diez (*Wb.*, 106-7, cf. la documentació cast. aportada per RJCuervo, *Dicc. C. y R.* II, 314-20), i confirmada pel meu DCEC I, 876; cf. IV, 973b 28-42 (on adueixo i discuteixo la idea ampleament coincident de Spitzer); per bé que en llatí l'acc. corrent és 'combatre', Ciceró l'usà ja en la de 'debatre, discutir' («quae, etiamsi *concertata* non sunt ---», *Part.*, 99; «*concertare* cum aliquo de re quapiam», *NatD* III, 16; Forcellini, § 2), des d'on es passava fàcilment a 'acordar, pactar' (*concertar la pau*, etc.) i a les altres accs. ('compondre, arranjar', 'posar d'acord', etc.).

En català un altre testimoni primerenc el registrem en el poeta mallorquí N. Salcet (que hom ha datat del S. xv, si bé el llenguatge sembla retocat posteriorment): «puys han *concertat* matar-me, / *blando, bono y digeste*, / y los <e>strayns calcigar-me, / los meus, cativa liurar-me, / puys m'han pelada la teste / ---» (JqMBover, *BiEscrBal.* II, 340.4.6); altres accs. ja en OPou: «*concertar* lo preu: conficere pretium», «fer foc --- posar la llenya estesa per la llar, o mal *concertada*: scapos lignorum divaricatos et extensos, sine arte, ponere» (*TbPu.*, 127, 222); en el *Tirant* apareix també amb una acc. 'preparar moltes coses aplegant-les' on ajuda la influència dels verbs en *con-* (com *congregar*, *concentrar*, etc.): «lo Rey havia manat a los munters que per aquella jornada *concertassen* moltes salvatgines de diverses natures» (Ag. I, 267, capítol 82).

Concerta [Belyitges; AlcM]. *Concertació*. *Concertador* [S. xiv, *Corbatxo?*]. *Concert* [fi S. xv, *Passi en cobles*] 'acord', 'ordenament' [doc. de 1558] «fer pactes y *concert* ab algú: contrahere cum aliquo», OPou (*TbPu.*, 123), avui 'recapte, aplec de comestibles' mall. [*panada*, etc., Arx. Lluís Salvador, p. 234; segadors de Lluçmajor, *BDLC* xiv, 206]; en les accs. musicals [Belv., 1803, cf. especialment l'article de Spitzer citat supra], imitat realment de l'italià; *concertando* (Lab. 1839); com a adj. en un doc. mall. de 1568 (AlcM) més aviat sembla calcat del ll. *consertus*. *Concertant*; *concertista*; *concertina*, *concertino*. *Desconcertar* [fi S. xv, Is. de Villena; SJJJoan; 1640, *DTo.*]; *desconcertant*; *desconcertat*, *desconcert*.

CPT.: *Certificar* [Lluï], pres del ll. *certificare*; *certificació* [1315]; *certificador*; *certificament*; *certificat* m. [1695, Lacav.]; *certificatiu*; *certificatori*.

¹ El mateix Coromines deu ser responsable de la versió definitiva, en un passatge posterior de la mateixa obra, on, l'autògraf mostra que primer havia escrit *de segur*, allà on sortí imprès (en la 1.ª ed.): «que ell ho sabia del *cert* que no'm matarien» (p. 191). «*Del cert* crec que ningú no en sap res», JqRuyra, *La Parada*, 45. En textos populars de les Illes, trobem també alguna altra forma, més semblant a les castellanés (potser tanmateix no forasterjant): «ja ho sé ben *del cert* que hi vaig allà on vos dic: vaja si ho sé *cert!*», Castelló, *Rond. Eiv.*, 13; «*cert*: quan va amb una afirmativa sol anar davant, i amb una negativa, darrera, v. g.: —vindràs?